

és tanári egyesületektől, pártoktól, iskoláktól többszáz írásos vélemény is érkezett. Ezek alapján született meg 1992 novemberére a harmadik fogalmazvány, amelyet a Művelődési és Közoktatási Minisztérium szintén kinyomtatott, és véleményezésre megküldött minden iskolának. 1992 március elején Székesfehérvárott sor került a harmadik fogalmazvány országos vitájára is mintegy 500 résztvevővel. Itt jelent meg Hintalan László a *második fogalmazványt* és az azt követő "közvéleménykutatást" támadó dolgozatával. Annak ellenére, hogy – bátran állíthatjuk – ennyire nehéz körülmények között és ugyanakkor a pedagógustársadalom ilyen széles körű részvételével Magyarországon még tantervi tervezet nem jött létre, Hintalan László úgy véli, mivel a "közvéleménykutatás" kérdőívére csak az iskolák 33 és nem legalább 51 százaléka válaszolt, fel kellett volna függeszteni a munkát, megtudni, miért nem felelt a pedagógusok kétharmada, és azután új felmérést készíteni. Ahogyan a vizsgálat eredményének feldolgozása után is leírtuk: a közvéleménykutatás kezdeményezői és szervezői magasabb részvételi arányra számítottak. Talán 50 százalékra is. Pedig egy ilyenfajta, úgynevezett "önkitöltős" kutatásban (ahol tehát a kérdőíveket nem kérdezőbiztosok töltik ki), a szakemberek egybehangzó véleménye szerint már a 25-30 százalékos visszaküldési arány is jó eredménynek számít. Különleges okokat tehát nem kell keresni. Az írásos válaszok egy részéből különben közvetlenül is következtetni tudtunk a nem válaszolás fő okaira. Legtöbbször az időhiányra, az iskolák más évvégi elfoglaltságaira hivatkoztak, de előfordult az ellentmondásos minisztériumi megnyilvánulásokra történő utalás is. Azt, hogy a kérdőív kitölthetetlen, először Hintalan Lászlótól hallottuk.

A második fogalmazványhoz fűzött írásbeli és szóbeli megjegyzések, s nem utolsósorban az 1190 kitöltött átfogó és 122 részletes kérdőív elég támpontot nyújtottak a további munkához. A harmadik fogalmazvány idején székesfehérvári vitája – szemben az első fehérvári találkozással – megmutatta, hogy a többség lényegében egyetért a NAT harmadik fogalmazványával. (Akik ezt tagadták, azokat "kizajongták", "kitapsolták".) De az is kiderült, hogy néhány műveltségi terület anyagát ebben a változatban is sokan túlméretezettnek tartják. A Tantervi Bizottság ezekkel a véleményekkel egyetért. Úgy véli, hogy a tanterv végső szövegének használna a további csiszolás, csökkentés. Ez megkönnyítené a helyi elképzelések érvényesítését. Azt, amiért – ha nem is korrekt eszközökkel – Hintalan László joggal kardoskodik.

Végül: hadd idézzük Hintalan László levelét, melyet a NAT szerkesztőinek postázott tisztelet-példányhoz mellékel:

"Tisztelt ...!

Mellékelve küldöm a végleges nyomdai változatot. Remélem, hogy nem félreértések övezik majd a benne leírtakat, hanem az adatok szintjén folyhat a beszélgetés a közös cél, az egységes és sokszínű oktatási rendszer megvalósításáért.

1992. III. 12-én, Gergely napján

Hintalan László"

Mi is ebben a reményben írtuk válaszunkat.

Budapest, 1992. április 7.

NAT TANTERVI BIZOTTSÁG

Újjáalakult a Magyar Természettudományi Társulat

1990. április 17-én újjáalakult a Magyar Természettudományi Társulat. Ez a Társulat mind szellemében, mind törekvéseiben az eredeti Társulatnak kíván jogutódja lenni. Az 1841-ben alapított Magyar Természettudományi Társulat világviszonylatban is igen korán felismerte a természettudományi közműveltség fejlesztésének, a közérthető tudományos ismeretterjesztésnek és a fiatal néprétegek, tehetségek képzésének, formálásának jelentőségét. Csupán tájékoztatásul említenénk meg néhány nagy személyiséget, akik jelentős részt vállaltak a Társulat felvirágoztatásában. Bugát Pál az alapító, István főherceg József nádor fia, Szcitovszky János hercegprímás, Stoczek József, Than Károly, Szily Kálmán, Hermann Ottó, Semsey Andor, Bárány Eötvös Loránd, Hőgyes Endre, Entz Géza, Wartha Vince, Szent-Györgyi Albert, úgy is mint tagok, tisztségviselők és mecénások.

Bár ez az ősi Társulat – és ugyancsak régi hagyományú lapja a Természettudományi Közöny

– túlélte a szabadságharc elvesztését, 1919-et, szerencsésen átvészelte a világháborút, sajnos 1953-ban megszüntették, a nevétől, lapjától, vagyonától megfosztották, és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnevezést kapta. A Társulat jelenleg az újjáalakulását követő TIT Szövetség keretein belül működik, tíz természettudományi szakosztállyal: biológiai, csillagászati és űrkutatási, egészségügyi, fizika-meteorológiai, földtudományi, informatikai, kémiai, matematikai, környezetvédelmi és műszaki.

A Magyar Természettudományi Társulat hasonlóan az 1841-ben kinyilvánított törekvésekhez, a tudományos ismeretterjesztésen és a természettudományok magasszintű népszerűsítésén túlmenően változatlanul elsőrendű feladatának tekinti a fiatal tehetségek felkutatását és gondozását. Ezt a célt szolgálják a rendszeresen megszervezett és megtartott, elemi (általános) és középiskolai versenyek (Hermann Ottó Országos Biológiai Verseny, Kitaibel Pál Országos Biológiai Középiskolai Verseny, Hevesy György Országos Kémiai Verseny, Teleki Pál Országos Földrajz-Földtani Verseny, Szent-Györgyi Albert Díj) szelleme és törekvése teljes mértékben megfelel azoknak az elgondolásoknak, amelyek szerint ezek a tevékenységek teremthetik meg a szemléletváltást, a tudományos közélet háttérét és azokat a szakembereket, akik eredménnyel képviselik a tudományt, a természettudomány-ellenességgel, sőt, egyre inkább terjedő szemfényvesztéssel szemben.

A Magyar Természettudományi Társulat az említett országos versenyeken az ifjúság sokezeres tömegeit mozgatja meg többszáz pedagógus részvételével, a rendezvényeinek száma pedig 100-as nagyságrendű, amelyek azoknak a pedagógusoknak a továbbképzését szolgálják, akik a tanulókat a versenyekre felkészítik.

Az alábbiakban részletezzük az egyes versenyek létrejöttének előzményeit és programját.

1.) *Hevesy György Országos Kémiai Verseny*

1983 óta évente megrendezzük az általános iskolák 7. és 8. osztályos tanulói részére. A verseny megrendezésével segítséget kívánunk nyújtani a tanuló ifjúság kémiai szemléletformálásában, valamint felébreszteni a kémia iránti szeretetet és növelni a kémia iránt érdeklődők számát. A szaktanácsadók és felkészítő tanárok segítségével az évek során egyre több tehetséges tanuló kerül be a megyei döntőbe, 1500 hetedik és 1500 nyolcadik osztályos tanuló, az országos döntőbe pedig 25-30 hetedik és 25-30 nyolcadik osztályos tanuló. Minden évben más-más tanárképző főiskolán rendezzük az országos döntőt. A verseny lebonyolításához szükséges költségeket szponzorok támogatásával fedezzük (Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Magyar Vegyipari Egyesülés, Észak-Magyarországi Vegyiművek, Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezete).

Az országos verseny összes fordulójának (házi, megyei, országos) /posta, feladatlapok összeállítása, nyomda, gépelés, oklevelek, érmék elkészítése, felkészítő tanárok jutalmazása/, valamint a döntőbe jutott tanulók (60 fő) és kísérőtanárok (20 fő) költségeit a Társulat fedezi.

2.) A volt kémiai választmány és a Magyar Kémikusok Egyesülete *Szent-Györgyi Albert emlékérmét* alapított 1987-ben, amellyel a nemzetközi kémiai diákolimpia magyar helyezetteit kívánjuk kitüntetni. Az alapítvány a diákokat és a felkészítő tanárokat oklevéllel, éremmel és pénzjutalommal díjazza. Az ehhez szükséges költségeket ez idő szerint az OMFB fedezi.

3.) *Kitaibel Pál Országos Biológiai Középiskolai Tanulmányi Verseny*

Tizenöt éve rendezzük meg gimnáziumok és szakközépiskolák részére. Minden évben a mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetem ad otthont a verseny országos döntőjének, akik a szervezésben és lebonyolításban is részt vesznek, valamint a Győr-Sopron Megyei TIT Szervezet is aktívan részt vállal ebben a munkában. A résztvevők száma átlag 5.500 fő, melyből, mintegy 130 diák vesz részt az országos döntőn.

A verseny költségeit a Társulat fedezi (posta, nyomda, gépelés, oklevelek, érmék elkészítése).

4.) *Hermann Ottó Országos Biológiai Verseny*

A versenyt a Kitaibel Pál verseny mintájára kezdeményeztük, melyet az általános iskolák 7. és 8. osztályos tanulói részére szervezünk. Az 1990-91-es tanévben az országos versenyen kb. 2000 gyákból 30 tanuló jut be. A szervezésben és lebonyolításban a Szolnok Megyei Szervezet is részt vállal. Helyszíne Kisújszállás.

Az országos verseny összes fordulójának (házi, megyei, országos) /posta, feladatlapok összeállítása, nyomda, gépelés, oklevelek, érmék elkészítése, felkészítő tanárok jutalmazása/, valamint a döntőbe jutott tanulók (30 fő) és kísérőtanárok (20 fő) költségeit a Társulat fedezi.

5.) *Teleki Pál Országos Földrajz-Földtani Verseny*

A versenyt az általános iskolák 7. és 8. osztályos tanulói részére szervezzük. Az országos versenyen a megyei döntőből – az 1500 hetedik és 1500 nyolcadik osztályos tanulóból – 60 fő jut be az országos döntőbe.

Az országos verseny összes fordulójának (házi, megyei, országos) /posta, feladatlapok összeállítása, nyomda, gépelés, oklevelek, érmék elkészítése, felkészítő tanárok jutalmazása/, valamint a döntőbe jutott tanulók (60 fő) és kísérőtanárok (20 fő) költségeit a Társulat fedezi.

6.) Tervezzük a matematikai szakosztály által szervezett *Kalmár László Országos Matematikai Versenybe* való fokozott hozzájárulásunkat is.

A verseny általános iskolások (5-8. osztályosok) számára szerveződik. A versenyeken 5-6000 általános iskolai diák vesz részt.

A Társulat további feladatai és tevékenysége szakülések, vitaülések, ismeretterjesztő klubdelutánok, előadói konferenciák, vándorgyűlések megszervezése és lebonyolítása.

Tájékoztatja tagjait a tudományok legújabb eredményeiről, elősegíti mind a belföldi, mind a külföldi eredmények és személyiségek, tapasztalatok megismerését.

Véleményt nyilvánít a tudományos közgondolkodás fejlesztését érintő elvi és gyakorlati kérdésekben.

Kiemelten foglalkozik a természettudományokat szaktarületeket érintő oktatási, továbbképzési kérdésekkel, és előmozdítja ezek fejlesztését, megoldását, a valódi tudományos eredmények terjesztését.

A Társulat a természettudományok népszerűsítésére, illetve a természettudományos műveltség fejlesztésére folyóiratokat, önálló kiadványokat, könyveket jelentet meg. Lapja: a Természettudományi Közlöny utóda, a *Természet Világa*.

A tudományos eredmények közzlése, az ismeretterjesztés bővítése mindig anyagi ráfordítást igényel. A Magyar Természettudományi Társulat a múltban tevékenységét állami támogatásból, természetes és jogi személyek, vállalatok, intézmények hozzájárulásából, kisebb mértékben saját erőforrásaiból (tagdíj, könyv- és folyóirat-kiadás) fedezte.

Megszűnése után a TIT keretében az állami támogatás volt a döntő.

Az újjászervezés után az állami keretek egyre erőteljesebb csökkenése egyre nehezebbé teszi további működésünket, mivel a jelenlegi átmeneti helyzetben a gazdasági élet még nem erősödött meg ahhoz, hogy jelentős szponzori tevékenység alakulhasson ki.

Múltbeli támogatóink tisztában voltak azzal, hogy a Magyar Természettudományi Társulat az e vonatkozású ismeretek terjesztésével a szellemi kultúrát táplálja. A természettudományos gyakorlati ismeretek terjesztése pedig elősegíti anyagi kultúránk és gazdasági felemelkedésünk fejlesztését.

A jelen helyzetben is megkíséreljük felkutatni azokat az intézményeket és személyeket, akik a Társulat tevékenységét nemcsak fontosnak tartják, hanem lehetőségeik szerint anyagilag is támogatják. Így érhattük el azt, hogy versenyünk ebben a tanévben is folynak, reméljük, hogy a részt vevő diákok és tanáraik hasznára és örömére.

A Társulathoz csatlakozó természettudomány szakemberek (kutatók, műszakiak, tanárok) éves tagdíjat fizetnek (300.- Ft). Ezzel támogatják a Társulat programjainak megvalósulását, ugyanakkor ennek ellenértékeként megkapják a Társulat lapját, a *Természet Világa* című folyóiratot.

A Társulat tevékenységéről, programjairól, a versenyekről, a belépés lehetőségéről a következő helyen lehet érdeklődni:

Dr. Bezerédy Edit irodavezető
Magyar Természettudományi Társulat
1088 Budapest, Bródy Sándor u. 16.
Tel.: 1384-593

Várjuk sorainkba a természettudományos szakos tanárokat, akiknek munkáját programjainkkal, versenyekkel szeretnénk segíteni.

BEZERÉDY EDIT

TEL-X-OMETER, demonstrációs és tanulókísérleti röntgenkészülék

Magyarországon kereskedelmi forgalomban csak orvosi, ipari vagy kutatási célokat szolgáló röntgenkészülékeket lehet vásárolni. Az Angol TELTRON Ltd cég gyárt kifejezetten oktatási célra kifejlesztett röntgenkészüléket, a TEL-X-OMETER-t. Az eszközt néhány neves tanszergyártó (*Leybold, Philip Harris*) forgalmazza, így ez több magyar kereskedelmi cégen keresztül is megrendelhető.

A TEL-X-OMETER segítségével az atomfizika ugyanúgy jól demonstrálható tananyaggá válik, mint amilyen pl. a mechanika. Ennek a röntgenkészüléknek a használatával demonstrációs,